

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, по професионално направление 2.1. Филология (Български език – История на българския език), обявен в ДВ, бр. 55, 28.06.2024 г.

от доц. д-р Ива Трифонова, Кирило-Методиевски научен център при
Българската академия на науките

За участие в конкурса документи е подал един кандидат – гл. ас. д-р Гергана Руменова Ганева. Предоставени са хабилитационен труд, отделно монография и десет научни публикации, от които две са в съавторство, също и участие в два речника. Всички те са реализирани през последните десет години и след защитата на докторския труд на кандидата през 2012 г. Предоставената документация отговаря на всички необходими изисквания.

Хабилитационният труд, озаглавен „Модални значения възможност и вероятност в българската езикова история“ (2023, стр. 208) се състои от увод, четири глави, заключение, три приложения и библиографски данни. Той е замислен като по-цялостно теоретично изследване на типологията на българската модална система в диахронен план и по-точно – на езиковите средства за изразяване на *възможност* и *вероятност* в българския език. Обект на анализ са настъпилите промени в семантиката при условното наклонение, модалните употреби на бъдеще време за изразяване на *възможност* и *вероятност*, модални глаголи и перифрастични конструкции с модално значение. Изучаваните писмени свидетелства са значителни по обем и са представителни за периода от XIV до XVIII в. (от най-ранния източник, който е Троянската притча, до най-късния – Свищовския дамаскин). Самото проучване има новаторски характер, предлага важни наблюдения и най-вече с оглед на анализиранияте развойни процеси в хронологично по-късните паметници.

Част от наблюденията на гл. ас. д-р Гергана Ганева, свързани с категорията модалност, са представени и преди това в две статии, обнародвани през 2021 и 2022 г. Едната от тях проследява доколко употребата и значението на глагола *мога* в съвременния български език е съотносима с тази на глаголите *моги* и *възмоги* в

писмения език през XIV и началото на XV в., а другата е посветена на контрафактичните условни конструкции, регистрирани в Книгата Григорий Цамблак в средата на XV в.

Монографията „История на граматическите основи“ (2018, стр. 149) проучва основно категориите вид и време на глагола в исторически аспект и от гледна точка на езиковата типология. Обект на изследване е развоят на граматическите основи в българския глагол в периода от IX до началото на XV в. при съпоставка със съвременния език, данни от днешните български говори и отчасти с предполагаеми праславянски форми. В труда се предлага нов подход и нова гледна точка за настъпилите промени в глаголната система на българския език в диахронен план (във видовата и темпоралната система) като следствие от склонността към аглутинативна афиксация при словообразуването. Тематиката е разработена в още три предоставени за конкурса научни изследвания, посветени на историческия развой на българския глагол, публикувани в периода 2015-2017 г.

Целият този дълготраен изследователски интерес към проследяването и теоретизирането на базисни и дискуссионни въпроси, свързани с организацията и преорганизацията на българската темпорална система, заслужа адмирации. Приложеният в документацията списък с цитати на кандидата е основателен.

Гл. ас. д-р Гергана Ганева е участник и в екипа на два речника – втория том на речника на езика на Патриарх Евтимий и граматическия речник на старобългарския език. Това показва, първо, научна приемственост и отлична подготовка при работа с оригинални български средновековни паметници и второ – създаването на нови ресурси с голям принос за популяризирането на българското културно-историческо наследство в електронна среда. Разработката на „Грамматически речник на старобългарския език“ е в тясна връзка с друга част от научните ѝ интереси. Това е участието ѝ в създаването на първата по рода си в България електронна система histdict.uni-sofia.bg, базирана в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, в която са въведени наборни текстове на редица емблематични средновековни текстове, тясно свързани с българската средновековна култура. Освен текстовия корпус и споменатите по-горе два речника в платформата са поместени дигитализираният „Старобългарски речник“ (Т. I, 1999, Т. II, 2009), речникът на терминологичните словоупотреби в съчиненията на Йоан Екзарх, разработваният исторически речник на българския

език, както и други електронно достъпни ресурси, които превръщат тази платформа в удобен и необходим за всеки изследовател медиевист справочник.

Образованието и обучението на гл. ас. Гергана Ганева са изцяло свързани с Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, първо като магистър по българска филология (лингвистика) с придобита квалификационна степен магистър по испанска филология (приложна лингвистика), а после и като редовен докторант по история на българския език под ръководството на проф. д.ф.н. Анна-Мария Тотоманова. Професионалният ѝ път започва с редакторска дейност, преминава през административното обслужване в Научноизследователския сектор при Софийския университет „Св. Климент Охридски“, през 2013 г. е асистент и главен асистент в Института по български език „Проф. Л. Андрейчин“ при Българската академия на науките, преди същата година да бъде назначена за главен асистент в Катедрата по кирилometодиевистика на Факултета по славянски филологии на Софийския университет, която заема и днес.

Професионалната дейност на гл. ас. д-р Гергана Ганева е свързана с преподавателска дейност, отдадена на развитието на българския език, както и с университетски курсове по теория и история на книжовните езици, интерактивен практикум по история на българския език, съвместна работа с учени, студенти и докторанти в знакови за съвременното развитие на българската медиевистична наука проекти като „Модерна палеославистика и медиевистика“, „Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания“, „e-Medievalia“, „Студентски практики“.

Заклучение: Въз основа на приносите на кандидата в областта на изучаването на категорията модалност в българския език, приносите за българското историческо формо- и словообразуване, за участието в създаването на електронния диахронен корпус на българския език, както и за цялостната преподавателска и проектна дейност, аз поддържам предложението и препоръчвам на научното жури изборът на гл. ас. д-р Гергана Руменова Ганева за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, по професионално направление 2.1. Филология (Български език – История на българския език).

доц. д-р Ива Трифонова